

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MILLIY QADRIYATLARGA ASOSLANGAN TARBIYA JARAYONINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Niyazova Zumrad Akramovna

Qo'qon DU Maktabgacha ta'lim kafedrası kabinet mudiri

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jarayonini boshqarishning zamonaviy mexanizmlari tahlil qilingan. Tarbiya jarayonini samarali tashkil etishda innovatsion boshqaruv yondashuvlari, raqamli texnologiyalar, pedagogik monitoring va ijtimoiy hamkorlik tizimining o'rni yoritilgan. Shuningdek, milliy qadriyatlarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning ilmiy asoslari va amaliy mexanizmlari ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, boshqaruv, milliy qadriyatlar, tarbiya jarayoni, innovatsion mexanizm, raqamlashtirish, pedagogik monitoring

Аннотация: В статье анализируются современные механизмы управления воспитательным процессом, основанным на национальных ценностях в дошкольных образовательных организациях. Рассматриваются инновационные подходы, цифровые технологии, педагогический мониторинг и социальное партнерство. Разработаны научно-обоснованные рекомендации по интеграции национальных ценностей в образовательный процесс.

Ключевые слова: дошкольное образование, управление, национальные ценности, воспитательный процесс, инновационные механизмы, цифровизация, мониторинг

Abstract: This article analyzes modern mechanisms for managing the educational process based on national values in preschool education institutions. Innovative approaches, digital technologies, pedagogical monitoring, and social partnership are examined. Scientifically grounded recommendations for integrating national values into education are proposed.

Keywords: preschool education, management, national values, educational process, innovative mechanisms, digitalization, monitoring

Bugungi globallashuv sharoitida yosh avlodni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash dolzarb masalalardan biridir. Maktabgacha ta'lim bosqichi shaxsning ma'naviy, axloqiy va ijtimoiy rivojlanishida eng muhim davr hisoblanadi. Shu sababli bu bosqichda tarbiya jarayonini samarali boshqarish alohida ahamiyat kasb etadi.

Milliy qadriyatlar bolalarda vatanparvarlik, insonparvarlik, hurmat, mehnatsevarlik kabi sifatlarni shakllantiradi. Ushbu jarayonni boshqarish zamonaviy pedagogik yondashuvlar va innovatsion mexanizmlarni talab etadi.

Milliy qadriyatlar asosida tarbiya jarayonining mazmuni

Milliy qadriyatlar xalqning tarixiy, madaniy va ma’naviy merosini ifodalovchi muhim tizim hisoblanadi. Maktabgacha ta’lim jarayonida ushbu qadriyatlar bolalarning shaxs sifatida shakllanishida asosiy tarbiyaviy manba bo‘lib xizmat qiladi. Ular ta’lim jarayoniga turli shakllarda singdiriladi.

Xususan, milliy qadriyatlar xalq og‘zaki ijodi orqali, ya’ni ertaklar, maqollar va topishmoqlar vositasida bolalarga yetkaziladi. Shuningdek, milliy o‘yinlar va an’anaviy faoliyatlar bolalarda jismoniy faollik bilan birga milliy ruhni shakllantirishga xizmat qiladi. Urf-odatlar va marosimlar esa bolalarda madaniy ong va ijtimoiy qadriyatlarni rivojlantiradi. Oilaviy qadriyatlar tizimi bolalarda mehr-oqibat, hurmat va mas’uliyat hissini shakllantirsa, milliy bayramlar va tadbirlar orqali vatanparvarlik va milliy g‘urur tuyg‘ulari mustahkamlanadi.

Ushbu elementlar birgalikda bolalarda milliy ongni, axloqiy qadriyatlarni hamda ijtimoiy madaniyatni shakllantirishga xizmat qiladi.

Tarbiya jarayonini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari

Zamonaviy maktabgacha ta’lim tizimida tarbiya jarayonini samarali boshqarish bir qator ilmiy va pedagogik yondashuvlarga asoslanadi. Bu yondashuvlar tarbiya jarayonini tizimli va natijador tashkil etishga yordam beradi.

Tizimli yondashuv tarbiya jarayonini yaxlit va o‘zaro bog‘liq jarayon sifatida ko‘rib chiqishni nazarda tutadi. Kompetensiyaviy yondashuv esa bolalarda hayotiy ko‘nikmalarni shakllantirishga yo‘naltirilgan bo‘lib, ularning amaliy faoliyatga tayyorligini oshiradi. Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv har bir bolaning individual xususiyatlari, qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olishni talab etadi. Innovatsion yondashuv esa zamonaviy texnologiyalar va pedagogik yangiliklarni ta’lim jarayoniga tatbiq etishga asoslanadi.

Mazkur yondashuvlar tarbiya jarayonining samaradorligini oshirib, uni zamonaviy talablar darajasiga olib chiqadi.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jarayonini samarali boshqarish bir qator zamonaviy mexanizmlar orqali amalga oshiriladi.

Strategik boshqaruv tarbiya jarayonini uzoq muddatli rejalashtirishni va milliy qadriyatlarni ta’lim jarayoniga tizimli integratsiya qilishni nazarda tutadi. Pedagogik monitoring esa bolalarning rivojlanish darajasini doimiy kuzatish, tahlil qilish va baholash orqali tarbiya jarayonining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Raqamli boshqaruv tizimlari zamonaviy axborot texnologiyalariga asoslanib, elektron jurnallar, onlayn platformalar va raqamli resurslar orqali ta’lim jarayonini boshqarishni osonlashtiradi. Metodik boshqaruv pedagogik jarayonni ilmiy asosda tashkil etish va uni metodik jihatdan qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan. Innovatsion boshqaruv esa ta’lim jarayoniga yangi metod va texnologiyalarni joriy etish orqali uning sifatini oshirishni maqsad qiladi.

Ushbu mexanizmlar o‘zaro uyg‘unlikda qo‘llanilganda, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tarbiya jarayonining samaradorligi sezilarli darajada oshadi.

Innovatsion muhit esa ta’lim tashkilotining zamonaviy rivojlanish darajasini belgilovchi muhim omil hisoblanadi. Bunday muhit tarbiya jarayonining sifatini oshiradi va uni zamonaviy talablarga moslashtiradi. Innovatsion muhit quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

1. Raqamli ta’lim texnologiyalarining joriy etilishi.

Raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonini modernizatsiya qilishda asosiy vosita hisoblanadi. Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida multimedia vositalari, interaktiv doskalar, elektron ta’lim resurslari va mobil ilovalardan foydalanish keng yo‘lga qo‘yilmoqda. Bu esa bolalarda vizual va eshitish orqali tezroq o‘zlashtirish imkonini yaratadi, shuningdek, ta’lim jarayonini qiziqarli va samarali qiladi.

2. Interaktiv va o‘yin texnologiyalarining qo‘llanilishi.

Maktabgacha yoshdagi bolalar uchun o‘yin asosiy faoliyat turi hisoblanadi. Shu sababli ta’lim jarayonida didaktik o‘yinlar, rolli o‘yinlar, sahnalashtirilgan faoliyat va interaktiv mashg‘ulotlardan foydalanish muhimdir. Bu yondashuv bolalarda muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi, jamoada ishlashni o‘rgatadi hamda milliy qadriyatlarni tabiiy tarzda singdirishga yordam beradi.

3. Pedagogik yangiliklarning doimiy sinovdan o‘tkazilishi.

Innovatsion muhitda pedagogik jarayon doimiy yangilanib boradi. Yangi metod va texnologiyalar amaliyotda sinovdan o‘tkaziladi, ilg‘or tajribalar o‘rganiladi va ta’lim jarayoniga tatbiq etiladi. Bu esa tarbiya jarayonining samaradorligini oshiradi hamda pedagoglarning kasbiy rivojlanishini ta’minlaydi.

4. Ijodiy va rivojlantiruvchi muhitning shakllantirilishi.

Ta’lim tashkilotida ijodiy muhit yaratish bolalarning erkin fikrlashi va tashabbuskorligini rivojlantiradi. Bunday muhitda bolalar ijodiy topshiriqlar bajaradi, milliy qadriyatlar asosida tadbirlarda ishtirok etadi va o‘z qobiliyatlarini namoyon qiladi. Bu esa ularning shaxs sifatida shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Maktabgacha ta’lim tashkilotlarida tarbiya jarayonini samarali boshqarish quyidagi omillarga bog‘liq:

1. Rahbarning liderlik kompetensiyasi – strategik fikrlash, jamoani boshqarish va innovatsion qaror qabul qilish qobiliyati;
2. Pedagoglarning kasbiy mahorati – zamonaviy metodlarni qo‘llash va individual yondashuv;
3. Ota-onalar faolligi – tarbiya jarayonida faol ishtirok etish va hamkorlik;
4. Innovatsion muhit – raqamli va ijodiy pedagogik sharoit;
5. Resurslarning yetarliligi – moddiy-texnik va metodik ta’minot.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta’lim tashkilotlarida milliy qadriyatlarga asoslangan tarbiya jarayonini boshqarish zamonaviy ta’lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biridir. Innovatsion mexanizmlar va zamonaviy yondashuvlar asosida boshqaruvni tashkil etish ta’lim sifatini oshiradi va bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent: Adolat, 2020.
2. O‘zbekiston Respublikasi. “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent: Adolat, 2019.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
4. Ishmuhamedov R., Abduqodirov A. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.